

1. UVOD

Ideja ujedinjene Evrope nekada je bila samo san filozofa i vizionara. Viktor Igo, naprimjer, zamišljao je mirne “Sjedinjene države Evrope” inspirisane humanističkim idealima. San su uništila dva zastrašujuća rata tokom prve polovine 20. vijeka. Ali, iza Drugog svjetskog rata ukazala se nova nada. Ljudi koji su se opirali totalitarizmu tokom rata, bili su odlučni da okončaju međunarodnu mržnju i rivalstvo u Evropi i izgrade osnove za održiv mir između prethodno neprijateljskih strana. U periodu između 1945. i 1950. godine, nekolicina hrabrih državnika, uključujući Konrada Adenauera, Vinstona Čerčila i Roberta Šumana, započela je ubjeđivati svoje narode da uđu u novu eru. To je značilo uspostavljanje novog poretka u zapadnoj Evropi, koji se zasniva na zajedničkim interesima njenih naroda i nacija, i čija će suština biti sporazumi koji osiguravaju vladavinu prava i ravnopravnost svih država. Robert Šuman (u to vrijeme francuski Ministar inostranih poslova) prihvatio je ideju koju je prvobitno osmislio Žan Mone, pa je, 9. maja 1950. godine, predložio osnivanje Evropske zajednice uglja i čelika (ECSC). U državama koje su nekada bile na zaraćenim stranama, proizvodnju uglja i čelika nadzirala bi zajednička vlast, tj. “Visoka uprava”. Na praktičan, ali i veoma simboličan način, sirovi materijal rata pretvaran je u instrumente pomirenja i mira. Ovaj hrabri i velikodušni korak predstavljao je izuzetan uspjeh. On je bio početak miroljubive saradnje između država članica Evropske zajednice koja traje više od polovine vijeka. Sporazum iz Mاستrihta iz 1992. godine, osnačio je institucije Zajednice i proširio spektar njenih odgovornosti, te je kao takva rođena i Evropska unija (EU). Predstavnicima EU naporno su radili u procesu ujedinjavanja Njemačke, nakon rušenja Berlinskog zida 1989. godine. Raspadom Sovjetskog Saveza, 1991. godine, zemlje srednje i istočne Evrope su, nakon decenija života pod autoritativnom vlašću, sasvim prirodno odlučile da svoju budućnost vežu za porodicu demokratskih evropskih zemalja.¹

Međutim, Evropa u 21. vijeku još se mora baviti pitanjima sigurnosti. Ova pitanja se nikada ne smiju uzeti zdravo za gotovo. Svaki novi korak u svjetskom razvoju nosi sa sobom, ne samo prilike već i rizike. EU mora preduzeti djelotvorne mjere da omogući sigurnost za svih svojih 25 zemalja članica. Unija mora konstruktivno saradivati sa regijama koje se nalaze odmah iza njenih granica, poput Sjeverne Afrike, Balkana, Kavkaza, Srednjeg Istoka. Tragični događaji od 11. septembra 2001. godine, koji su se desili u Njujorku i Vašingtonu, pokazali su koliko smo ranjivi kada se oslobode sile fanatizma i osvete. Institucije EU važan su faktor trajnog mira i sigurnosti na velikom području planete. Međutim, neophodno je da EU zaštiti svoje vojne i strateške interese, saradjući sa svojim saveznicima, pogotovo NATO saveznicima, te razvijajući jedinstvenu Evropsku sigurnosnu i odbrambenu politiku (ESDP). Unutrašnja i spoljna sigurnost dvije su strane istog novčića. Drugim riječima, EU se mora boriti protiv terorizma i organizovanog kriminala, što podrazumijeva blisku saradnju policijskih snaga svih zemalja EU. Predstojeći izazov EU je da razvija područje slobode, sigurnosti i pravde, omogući svakome ravnopravan pristup pravdi i jednaku zaštitu zakonom. Da bi ostvarile ovaj cilj, vlade zemalja članica EU moraju bliže saradivati.

¹ www.europa.eu.int

Fenomen evropske kulture polazi od termina kultura. Kultura je zbir teško razumljivih riječi sakrivenih u knjigama, umjetničke slike koje se posmatraju u muzeju, crkve i istorijske znamenitosti. Sve to čini kulturu, ali ne i jedino. Kulturom se smatraju pjesmice koje se nauče u vrtiću, muzika s radia, način odijevanja, igre s vršnjacima, hrana i način upotrebe pribora za jelo. Osvrnemo li se, uočićemo da mnoga djeca pjevaju pjesme nalik našima, slično se odijevaju, hrane i ponašaju. Sve navedeno, zajedno uz pisanu riječ, istorijske znamenitosti, umjetnost, težnje i vrijednosti, čini kulturu određenog naroda. Ako Evropu uporedimo sa zajedničkom kućom, tada ćemo dodati da se njenim raskošnim sobama divi čitav svijet.

MUZIKA

Verdi, Betoven, Mocart i ostali evropski kompozitori cijenjeni su u čitavom svijetu. Priznati su i veliki muzički orkestri, tj. Londonski simfonijski orkestar te Berlinska i Bečka filharmonija. No, Evropa se ne ističe samo klasičnom muzikom. Naime, Bitlsi i Roling Stonsi proslavili su se širom svijeta.

KNJIŽEVNOST I NAUKA

Pokušajmo zamisliti golemu kuću. Čak ni velike pariske, londonske i berlinske biblioteke ne čuvaju sva evropska djela nastala tokom mnogih vijekova. Romani, epovi i dramska djela te rasprave o filozofiji, medicini i umjetnosti čine značajnu književnu baštinu čitavog čovječanstva.

UNIVERZITETI

Vrijednost i značenje evropske kulture potvrđuje se univerzitetskom tradicijom. Najstariji evropski univerzitet osnovan je 1119. g. U Bolonji. Ostali, tj. Oksford, Kembridž i Sorbona, cijenjeni su u čitavom svijetu. Kulturna razmjena omogućuje upoznavanje njihove dragocjene baštine.

UMJETNOST I MUZEJI

Milioni turista obilaze evropske gradove. Šetaju venecijanskim ulicama, dive se firentinskoj katedrali, umjetničkim slikama pariskog Luvra te rimskim i berlinskim zbirkama savremene umjetnosti. Posebno je uzbudljiva istorija o umjetničkoj baštini rasutoj po manjim evropskim gradovima...